

Izabela Ostrowska

Możliwości i ocena wykorzystania nowoczesnych sposobów komunikacji z wiernymi przez szczecińskie parafie

Ekonomiczne Problemy Usług nr 65, 283-291

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

IZABELA OSTROWSKA

Uniwersytet Szczeciński

MOŻLIWOŚCI I OCENA WYKORZYSTANIA NOWOCZESNYCH SPOSOBÓW KOMUNIKACJI Z WIERNYMI PRZEZ SZCZECIŃSKIE PARAFIE

Wstęp

Głównym celem artykułu jest pokazanie możliwości, jakie stwarzają nowoczesne narzędzia w komunikacji pomiędzy lokalnym Kościołem a wiernymi. Szczególny nacisk położono na wykorzystanie przez parafie stron www oraz obecność Kościoła na portalach społecznościowych. Kościół katolicki często jest postrzegany jako przywiązany do tradycji i niechętnie wykorzystujący pojawiające się nowości. Tymczasem współczesny świat, zwłaszcza w zakresie technologii komunikacyjnych, ulega poważnym przeobrażeniom. Zwłaszcza osoby młode, korzystające codziennie z Internetu, traktują go jako główne źródło informacji i ważny sposób kontaktu ze światem. Nowe pokolenia wiernych, czyli osoby wychowywane w społeczeństwie określanym jako informacyjne, oczekują dostosowania się do zmian także Kościoła i swoich duszpasterzy. W opracowaniu zbadano na przykładzie szczecińskich parafii, jak wykorzystują one nowoczesne narzędzia komunikacji, a także ukazano, jak ogromne możliwości komunikacyjne dają te narzędzia współczesnemu Kościołowi.

1. Strona archidiecezji szczecińsko-kamińskiej

Wyższa hierarchia Kościoła katolickiego wyraźnie zauważa konieczność obecności w Internecie, co świadczy o podążaniu za potrzebami wiernych, a także o dużej otwartości na nowe trendy. Archidiecezja szczecińsko-kamińska posiada oficjalny serwis (pod adresem www.kuria.szczecin.pl), w którym można znaleźć

ważne informacje na temat historii archidiecezji, jej struktury, aktualności z życia Kościoła na Pomorzu Zachodnim, opis instytucji, działających ruchów i wspólnot, jest tam także czytelnia internetowa zawierająca niektóre ważne dokumenty dotyczące Kościoła (na przykład orędzia papieskie, listy Konferencji Episkopatu Polski, dokumenty dotyczące Synodu Diecezjalnego). Serwis ten jest zaprojektowany bardzo nowocześnie i funkcjonalnie, wykorzystuje także wiele narzędzi ułatwiających użytkownikom znalezienie informacji (trzy wyszukiwarki, czytelny układ sieci podstron i linków umieszczonych na poszczególnych stronach). Serwis kurii nie jest tylko atrapą, na której kiedyś umieszczono jakieś podstawowe informacje o archidiecezji. Jest to miejsce w sieci, które żyje – informacje są aktualne i dodawane na bieżąco.

Serwis jest chętnie odwiedzany przez wiernych (ponad 8 mln odwiedzin – stan na 14.12.2010), którzy w jednym miejscu mogą znaleźć informacje i linki do wszystkich parafii archidiecezji, dzięki wyszukiwarce odszukać godziny odprawiania nabożeństw w poszczególnych parafiach czy przydatne adresy i telefony (do parafii, szkół katolickich). Także osoby zagubione i poszukujące pomocy mogą na stronie kurii uzyskać dane kontaktowe do katolickich organizacji udzielających pomocy w sytuacji kryzysowej (telefon zaufania, kontakt z zespołem interwencyjnym, kontakt z domem samotnej matki, ośrodkiem adopcyjnym).

O docenianiu i umiejętności wykorzystania przez hierarchów Kościoła możliwości stwarzanych przez nowoczesne technologie może świadczyć to, że w serwisie są także działy dostępne tylko uprawnionym użytkownikom. Dzięki stworzeniu sieci podstron, zabezpieczonych dostępem szyfrowanym i hasłem, poszczególni księża mogą mieć dostęp do książki adresowej wszystkich księży pracujących w archidiecezji, informacji o akcjach organizowanych przez Arcybiskupa, a także sposobach przyłączenia się do nich (np. Noc Konfesjonatów), dostęp do rekolekcji przeznaczonych specjalnie dla księży. Niewątpliwie ułatwia to rozprzestrzenianie informacji wśród księży, a także ułatwia wzajemną komunikację między poszczególnymi parafiami.

Jedynym słabym punktem serwisu szczecińskiej kurii jest brak forum umożliwiającego zamieszczenie opinii czy pytań użytkowników. Jest to w pewnym sensie zrozumiałe, z powodu ryzyka zamieszczania wpisów obraźliwych czy niecenzuralnych przez osoby wrogo nastawione do Kościoła katolickiego. Jednakże konieczność moderacji jest naturalnym zjawiskiem w Internecie, gdzie użytkownicy czują się anonimowi i bezkarni, co zachęca do zachowań naruszających zasady panujące w społeczeństwie (wypowiedzi agresywne, obraźliwe, z użyciem słów wulgarnych). Pomimo takich niedogodności, forum dyskusyjne mogłoby ułatwić dwustronną komunikację i przekazywanie informacji także w drugą stronę – od wiernych do władz Kościoła. Pozytywnym przykładem katolickiego forum dyskusyjnego jest www.ichtis.info/forum. Jest to forum przeznaczone szczególnie dla osób młodych; jest ono moderowane, czyli wpisy w jakiś sposób „rażące” są usuwane. Jedno-

częściej poruszane tam tematy dotyczące wiary i religii, Biblii, Kościoła hierarchicznego, ale także współczesnego społeczeństwa, sekt, problemów młodzieży, szkoły, rodziny i spędzania czasu wolnego pokazują, że Kościół może i powinien uczestniczyć w życiu współczesnego człowieka. Internet, dzięki anonimowości użytkowników, pozwala im bardziej otwarcie wyrażać swoje wątpliwości i zadawać trudne pytania. Nie tylko młodzi ludzie mają problemy i przeżywają kryzysy wiary. Forum dyskusyjne może być miejscem wsparcia dla zagubionych, dostarczać informacji wątplącym, a także tworzyć wspólnotę osób podobnie odczuwających i myślących.

2. Wykorzystanie parafialnej strony www

Posiadanie przez parafię własnej strony internetowej umożliwia dotarcie do wiernych i przekazywanie wielu poszukiwanych przez nich informacji na temat lokalnej społeczności. Na niedzielne msze w archidiecezji szczecińsko-kamińskiej chodzi tylko 27,5% wiernych (jest to odsetek tych, którzy uczestniczą w niedzielnych mszach w stosunku do ogólnej liczby katolików w parafii)¹. Jeszcze mniejszy odsetek stanowią osoby odwiedzające kościół lub uczestniczące w nabożeństwach w dni powszednie. Zwłaszcza ludzie młodzi coraz częściej spędzają czas poza wspólnotą Kościoła, którą uważają za „niedzisiejszą” i przeznaczoną dla osób starszych. Dla tych młodych osób Kościół powinien stworzyć przyczółek swojej obecności w Internecie, tj. miejscu gdzie oni chętnie spędzają swój czas wolny.

Jak wobec tego kształtuje się obecność lokalnego Kościoła w Internecie? Badania przeprowadzone w dniach 8–14 grudnia 2010 roku polegały na prześledzeniu wszystkich stron www szczecińskich parafii². Jak się okazuje aż 66% szczecińskich parafii posiada własne strony www, pozostałe 44% posiada schematyczną podstronę na stronie kurii. Taka strona jest tylko wizytówką, na której znajdują się dane kontaktowe do parafii, zdjęcie kościoła, informacja o dacie powstania, terminach odprawiania mszy świętych oraz o duszpasterzach. Strona taka pełni wyłącznie rolę informacyjną, nie stwarza jednak możliwości budowania relacji z wiernymi.

Budujące jest, że więcej niż połowa parafii szczecińskich zauważyła potrzebę bardziej autonomicznego zaistnienia w przestrzeni wirtualnej. Większość z tych własnych stron parafii wykonana jest w sposób bardzo profesjonalny (estetyka, funkcjonalizm) i przemyślany. Większość parafii na stronie umieszcza następujące elementy:

¹ Dane za: „Gazeta Wyborcza Szczecin”, www.szczecin.gazeta.pl/szczecin/1,34939,7896282,Parafianie_rzadko_bywaja_na_niedzielnych_mszach.html (14.12.2010).

² W Szczecinie jest 48 parafii. Na stronie www.kuria.szczecin.pl znajduje się alfabetyczny spis wszystkich parafii wraz z linkami do stron www, jeśli parafia taką stronę posiada.

- **dane kontaktowe do parafii** zawierające adres, telefon stacjonarny, ale także często emailę i numery telefonów komórkowych do poszczególnych duszpasterzy;
- **terminy mszy świętych** i odprawianych okresowo nabożeństw;
- **informacje o czasie otwarcia kancelarii parafialnej**. Na wielu stronach szczecińskich parafii znajdują się także ważne i poszukiwane przez wiernych informacje na temat poszczególnych sakramentów i dokumentów, jakie należy dostarczyć do parafii przed ich udzieleniem (zwłaszcza przed ślubem czy chrztem).
- **aktualności z życia parafii** zawierające opis ostatnich wydarzeń (np. odpust parafialny, zabawa choinkowa dla dzieci, rekolekcje), często uzupełniony zdjęciami czy krótkimi filmikami (np. www.parafiaglebokie.pl, na której można zobaczyć film z ostatniego odpustu parafialnego);
- **sylwetki duszpasterzy** – rzadko jednak wychodzące poza suchy opis obowiązków i w większości przypadków bez zdjęć. Tymczasem właśnie zdjęcia, zwłaszcza uśmiechniętych księży, mogą zachęcić do nawiązania z nimi osobistego kontaktu, wzbudzić zaufanie i ułatwić podjęcie decyzji o zwróceniu się z osobistymi problemami do danego duszpasterza³;
- **historia parafii i sylwetka patrona** znajdują się na większości stron parafialnych. Kilka parafii historię przedstawia w sposób bardzo nowoczesny, z wykorzystaniem archiwalnych zdjęć czy szkiców⁴;
- **informacje o grupach parafialnych** znajdują się na prawie wszystkich stronach parafii. Zbyt często ograniczają się one do suchego opisu zadań grupy. Żeby zachęcić potencjalnych uczestników do włączenia się w ich działalność, powinny zawierać także zdjęcia ze spotkań, opis zrealizowanych projektów i zaproszenie do uczestnictwa (koniecznie z podaniem terminarza spotkań, kontaktu do opiekuna grupy);
- **ogłoszenia duszpasterskie** – informacje na temat najbliższego tygodnia przybliżające dokładny terminarz najbliższych wydarzeń w parafii. Bardzo przydatne dla osób, które nie zapamiętały ich podczas odczytywania na mszy szczegółów lub też nie uczestniczyły we mszy (np. plan kolędy duszpasterskiej, terminy spotkań osób przygotowujących się do sakramentów). Niestety również na wielu stronach szczecińskich parafii nadal nie można takich informacji znaleźć, czasem ogłoszenia są nieaktualne. Być może konieczność częstej aktualizacji i wprowadzania na bieżąco informacji powodują, że księża rezygnują z tego przydatnego dla wiernych elementu strony parafialnej;

³ Pozytywny przykład: www.szczecin.dominikanie.pl/index.php?go=dominikanie (5.12.2010).

⁴ Zob. np.: www.katedra.szczecin.pl/?id=16, www.parafia-mbj.smsnet.pl/galeria-hist.htm (12.12.2010).

- **galeria zdjęć** pokazujących życie codzienne i odświętne parafii. W tej części mogą znajdować się zdjęcia kościoła, dekoracji kościelnych (obrazy, witraże, ciekawe elementy architektoniczne), z uroczystości parafialnych, ale także dokumentacja remontu czy budowy kościoła. Nazbyt często zdjęcia umieszczane są w dużej liczbie, nie pogrupowane tematycznie i w galeriach, które trudno się przegląda. Galeria parafii powinna być jej wizytówką – warto, by zdjęć nie było zbyt wiele, by były wyselekcjonowane, starannie opisane i, najlepiej, skomentowane⁵;
- **linki do wartościowych stron katolickich** – często jednak bez opisu informującego, co można na tej stronie znaleźć i jakiej tematyki dotyczy.

Nadal niewiele stron parafii posiada następujące elementy, które warto wprowadzać w celu ożywienia i uatrakcyjnienia strony parafialnej, a także zachęcenia do regularnych odwiedzin:

- **wyszukiwarki informacji** ułatwiające znalezienie informacji w serwisie;
- **intencje mszalne** – znajdują się na niewielu stronach parafii, a tylko w trzech przypadkach można dodać własną intencję poprzez email⁶;
- **czytania na dziś** – jedynie kilka parafii zamieszcza aktualne czytania z danego dnia albo linki do stron, które je zawierają (np. www.mateusz.pl/ czytania, www.opoka.org.pl/dzis)⁷. Na stronach dwóch szczecińskich parafii istnieje możliwość ściągnięcia całej Biblii w wersji na telefon komórkowy⁸;
- **materiały ewangelizacyjne** – na wielu stronach parafii jest mało do poczytania. Są one traktowane przez prowadzących jak tablice informacyjne, na których przylepia się ogłoszenia dla wiernych. Internet jest tymczasem doskonałym miejscem do zamieszczania nawet dłuższych materiałów, nad którymi można zatrzymać się i pomyśleć. Tylko w pięciu szczecińskich parafiach na stronie umieszczono gazetkę parafialną do ściągnięcia⁹. Czytelnia z prawdziwego zdarzenia znajduje się na stronie parafii Miłosierdzia Bożego (www.milosierdzie.szczecin.pl), gdzie można poczytać prozę i poezję katolicką, ale także ciekawe artykuły dotyczące historii, a nawet wy-

⁵ Pozytywne przykłady galerii można obejrzeć na stronach, www.krzysztof.szczecin.pl/parafiaapostolow.pl/galeria.html (12.12.2010).

⁶ Zob. min: www.szczecin.dominikanie.pl/index.php?go=modlitwa, www.milosierdzie.szczecin.pl/IntencjeDodaj.aspx (10.12.2010).

⁷ Czytania bezpośrednio na stronie parafii o. Salezjanie z Gumieniec – salezjaniegumieniec.pl, zaś odnośniki do stron zawierających czytania biblijne można znaleźć na stronie: o. Redemptoryści pod adresem pno.szczecin.pl/index.php?page=biblia, o. Chrystusowcy www.nspj.szczecin.pl, Parafia Bożego Miłosierdzia www.milosierdzie.szczecin.pl (9.12.2010).

⁸ Biblia do ściągnięcia ze strony: www.dobrypasterz.szczecin.pl/?do-pobrania,36 (14.12.2010).

⁹ Min. „Studnia Jakubowa” na stronie Katedry, „Niedzielnik” z parafii w Żelechowej, „Quo Vadis” w parafii św. Krzysztofa.

- próbować przepisy kulinarne. Na innych stronach czytelnia często jest ukryta lub podporządkowana określonemu działowi¹⁰;
- **filmy i nagrania ewangelizacyjne** – tylko na stronie jednej parafii (Miłosierdzia Bożego pod adresem: www.milosierdzie.szczecin.pl) można obejrzeć nagrane przez tamtejszego duszpasterza – ks. Adama – filmy pt. *Adwentowe rozważania*. Dotyczą one aktualnego okresu liturgicznego. Na tejże stronie można odsłuchać nagrania audio ostatnio wygłoszonych homilii i nauk rekolekcyjnych. Również o. Dominikanie umieszczają na swojej stronie internetowej wersję audio rekolekcji adwentowych. Wszelkie nagrania audiowizualne uatrakcyjnijają przekaz, a także również stwarzają szansę współuczestnictwa w wydarzeniach parafii osób chorych czy w tym czasie pracujących;
 - **żadna ze stron parafialnych nie jest dostępna w języku obcym**, nawet strona archikatedralna nie posiada jeszcze wersji anglo- czy niemieckojęzycznej (obie są w budowie);
 - **możliwość zamieszczania komentarzy czy wpisów wiernych** – na 66 przebadanych stron, jedynie na trzech wykorzystana została możliwość bezpośrednich interakcji z wiernymi¹¹.
 - **informacje o organizowanych pielgrzymkach**, a także zamieszczone relacje z takich pielgrzymek parafialnych (do Rzymu, Ziemi Świętej, Częstochowy);
 - **możliwość zamówienia newslettera** na temat tego, co nowego w parafii¹²;
 - **filmy i nagrania z występów scholii**;
 - **komunikaty kurii, listy pasterskie** do zapoznania się (też jednostkowe przykłady).

Na stronach można znaleźć także elementy poboczne, które służą głównie uatrakcyjnieniu przekazu, a są to:

- nagrania z kamer umieszczonych przed kościołem lub na wieży;
- zdjęcia w formacie 360⁰ umożliwiające przesuwanie obrazu;
- mapy pokazujące obszar parafii;
- spacer wirtualny po kościele;
- dowcipy czy historie humorystyczne;
- tapety do ściągnięcia;

¹⁰ Np. u o. Chrystusowców czytelnia dla młodzieży pod adresem: gimnazjum.nspj.szczecin.pl.

¹¹ Na stronie parafii Jana Bosko www.janbosko.szczecin.pl jak również Parafii pw. św. Krzysztofa www.krzysztof.szczecin.pl można dodawać własne komentarze do zamieszczonych artykułów, na stronie parafii pw. Matki Boskiej Jasnogórskiej można dodawać wpisy księgi.emix.net.pl/wyswietl.php?user=marek19 (14.12.2010).

¹² Tylko jedna parafia (Miłosierdzia Bożego) stwarza taką możliwość pod adresem www.milosierdzie.szczecin.pl (15.12.2010).

- sondy na tematy aktualne (np. jak przygotowuję się do Świąt Bożego Narodzenia);
- śpiewnik z pieśniami.

Strona internetowa może być doskonałym narzędziem ewangelizacji i budowania bliższych relacji z wiernymi. Warto jedna skorzystać z większej liczby opisanych powyżej funkcji, zadbać o jej aktualność i dostarczanie istotnych dla wiernych informacji. Księża powinni starać się zamieszczać materiały do lektury, byc może warto pomyśleć o stworzeniu bloga czy forum dyskusyjnego dla parafian. Właściwie skonstruowana i znana wiernym strona parafii może stworzyć platformę porozumienia z wiernymi nie tylko od święta. Na stronie, oprócz pokazywania sukcesów i miłych informacji, można zwracać się do parafian o pomoc (na przykład w sprzątanii, remontach czy przygotowaniu festynu). Strona internetowa jest najważniejszym narzędziem do kontaktu z młodymi wiernymi, ale także osoby starsze powoli uczą się korzystania z Internetu

3. Obecność parafii na portalach społecznościowych

Parafie szczecińskie nie są masowo obecne na portalach społecznościowych, jednak już powoli się tam pojawiają. Na Naszej Klasie utworzone jest jedno konto szczecińskiej parafii p.w. Najświętszego Zbawiciela. Parafia posiada 99 znajomych, w tym większość osób bardzo młodych. W galerii parafii umieszczono 136 zdjęć podzielonych na albumy, m.in. powołania z parafii, zdjęcia kościoła, kapłani, turniej ministrantów¹³. Na Naszej Klasie jest wiele tzw. kont fikcyjnych dotyczących działalności Kościoła katolickiego (np. Jan Paweł II Pamięci Naszego Wielkiego Rodaka – ma 21 879 znajomych, Bóg kocha Ciebie – 13 210 znajomych, Pismo Święte Biblia – 2525 znajomych, 15:00 Godzina Bożego Miłosierdzia – 1727 znajomych, Duchowa Adopcja Ratunkiem dla bezbronno go poczętego dziecka przed śmiercią – 1483 znajomych). Konta mają także święci (np. św. Teresa od Dzieciątka Jezus i Najświętszego Oblicza – 1484 znajomych). Warto się zastanowić nad tym, co może dać duszpasterzom obecność na takim portalu społecznościowym? Młodzi ludzie dużą część wolnego czasu spędzają, właśnie przeglądając zawartość Internetu. Na Naszej Klasie (obecnie nk) oglądają zdjęcia znajomych, ale także komunikują się, wysyłając emaile bądź pisząc informacje na „śledziku”. Duszpasterz może, dzięki posiadaniu prywatnego konta czy za pomocą profilu parafii, wysłać informacje do swoich „znajomych” – wiernych. Dzięki temu, że młodzi ludzie praktycznie codziennie odwiedzają swój profil, taka informacja szybko do nich dotrze.

¹³ Zob. nk.pl/profile/25048590/gallery (13.12.2010).

Na innym – chyba obecnie najpopularniejszym – portalu społecznościowym, jakim jest Facebook, w tym roku o. Jezuita uruchomili pierwsze wirtualne rekolekcje pt. Brzytwą po schematach. Na rekolekcje zarejestrowało się 7280 osób. Rekolekcje prowadzi jezuita zaangażowany w pracę serwisu „Rozmawiamy o wierze” (www.rozmawiamy.jezuici.pl). Czas trwania przedsięwzięcia to adwent (od 28.11 do 25.12.10). Uczestnikami rekolekcji są wszyscy, którzy przyłączą się do stworzonej w tym celu strony. Każdy tydzień adwentu jest poświęcony innemu obrazowi Boga. Publikowane są odpowiednie teksty, z którymi można się zapoznać, a dodatkowo uczestnicy rekolekcji zachęceni są do dzielenia się osobistymi świadectwami oraz dyskusji na forum.

Fakt, że Kościół katolicki stara się dotrzeć do młodych właśnie w Internecie, jest zjawiskiem bardzo pozytywnym. Stworzenie takiej wirtualnej katolickiej społeczności pozwala młodym, często zagubionym i poszukującym ludziom zobaczyć, że są inni młodzi, którzy nie wstydzą się swojej wiary. Dodatkowo twórcy profili nie stronią od dyskusji, wręcz przeciwnie – starają się rozmawiać o trudnych i kontrowersyjnych tematach.

Posumowanie

Kościół katolicki uważany jest za instytucję tradycyjną, nieskorą do akceptowania nowych trendów (zwłaszcza w naukach moralnych, np. podejście do anty-koncepcji, związków nieformalnych, *in vitro*). Czym innym jest jednak zmiana nauczania w zakresie moralności, której nie można „naginać” do zmian światopoglądowych, a czym innym korzystanie ze zdobyczy technologicznych i wykorzystanie nowych kanałów do komunikacji z wiernymi. Jak pokazały wyniki przeprowadzonego badania, szczeciński Kościół jest obecny w Internecie, a 66% parafii posiada swoje własne strony internetowe. Także na portalach społecznościowych, chętnie odwiedzanych przez młodych, Kościół posiada już swoje pierwsze przyczółki. Budujące jest to, że katolicy księża i wierni nie zamykają Kościoła w czterech ścianach świątyni. Wejście do przestrzeni wirtualnej oznacza otwarcie i próbę zawalczenia o umysły, zwłaszcza młodych wiernych. Dopuszczenie dyskusji, próba wyjaśniania prawd wiary i trudnych nauk moralnych, czego przykładem są rekolekcje o. Jezuitów na facebooku, to dowód, że Kościół katolicki nie jest skostniałą instytucją, ale żywym organizmem, o którego sile i żywotności świadczą osoby do niego należące.

**OPPORTUNITIES AND EVALUATION THE USAGE OF MODERN WAYS
OF COMMUNICATION WITH THE FAITHFUL BY THE PARISHES
IN SZCZECIN**

Summary

The main aim of this article is to show the opportunities offered by modern ways of communication between the local church and the faithful. Particular emphasis is placed on the usage websites by the parishes and the presence of the church on social networking sites.

Translated by Izabela Ostrowska